

Leto XIII.

Litija, oktober 1972

Številka 10

Litijski predilec izhaja enkrat mesečno. Urejuje uredniški odbor: Albin Ankon, Martina Kralj, Gusti Cvetežar, Vinko Keržan, Milan Majcen in Branko Bizjak (odgovorni urednik). List dobijo člani kolektiva in upokojenči brezplačno. Tisk in klišaji: Gorenjski tisk, Kranj

Most začeli graditi

Končno bo tudi Litija dobila nov most preko Save. Veliko je bilo že napisanega o njegovi gradnji, veliko rokov je bilo že postavljenih, a vedno je vse padlo v vodo.

Tokrat bo menda že resnica. Buldožer, ki ga vidite na sliki, ko rije po sipini, pripravlja teren. Most bo gradilo GP Gradis iz Ljubljane, gradnjo pa bo financiral Republiški cestni sklad. Kako bo most zgrajen, kje bo stal in kakšen bo njegov izgled, smo že pred časom zapisali.

Stari litijski most je že dopolnil 120 let in zasluženo odhaja v pokoj. Če ga ne bi vojaki ojačali z železno konstrukcijo, bi verjetno že klonil pod težo bremen, ki jih je mo-

ral prenašati in pred razdivjanimi savskimi valovi.

Ne bo odveč, če še enkrat zapišemo, da je po planu predvideno, da bo novi most dokončno urejen prihodnjo jesen. Še vedno pa ostaja odprto vprašanje prehoda pri občini, kjer hodi večina naših delavcev vsak dan na delo in kjer so zapornice spuščene tričetrt dneva. Ne vemo, kdaj bo rešeno tudi to vprašanje. Skupščina občine Litija je že nekajkrat razpravljala o mogočih rešitvah, se odločala za podvoz, potem za nadvoz in ta varianta je menda tudi predvidena, samo če bodo zbrana ustrezna sredstva. Na tem prehodu je

po neuradnih podatkih umrlo že preko trideset ljudi — strašen krvni davok. Pričakujemo lahko še nove žrtve, saj je iz dneva v dan tu večji promet.

Z novim mostom bo v Litiji rešen del prometnega vozla, upamo pa lahko, da bodo sredstva tudi za ureditev še drugega dela — prehoda čez železniško progo ob občini!

Vtisi iz Italije

Po obstoječih predpisih morajo podjetja pred nakupom delovnih naprav in priprav, ki imajo večjo vrednost, imenovati komisijo, ki izbere najprimernejšega ponudnika. V septembru 1972. leta je bila pooblaščen komisija za izbiro industrijske opreme, da se odloči za nakup previjalnih strojev.

Komisija je zaradi izbire avtomatskih previjalnih strojev kontaktirala s štirimi proizvajalci teh strojev in sicer:

1. firmo Schlafhorst iz Zah. Nemčije
2. firmo Schweiter iz Švice
3. firmo Savio iz Italije
4. firmo Leesona — ZDA

Vsak tip posameznih avtomatskih previjalnih strojev ima pri posameznih izvedbah določene prednosti in je bila zato pred komisijo odgovorna naloga, da se odloči za enega od navedenih proizvajalcev avtomatskih previjalnih strojev.

Komisija za izbiro investicijske opreme je v septembru odšla v severno Italijo z nalogo, da v nekaterih tekstilnih podjetjih oceni dobre in slabe strani posameznih avtomatskih previjalnih strojev.

Obiskali smo tovarno Officine SAVIO, Pordenone, ki sama izdeluje avtomatske previjalne stroje. Firma Savio nam je omogočila ogled treh tekstilnih tovarn, zastopnika tovarne Schweiter, pa ogled ene tekstilne tovarne. Delovanje posameznih previjalnih strojev je opisano v posebnem članku, zato bom podal predvsem vtise z ogleda tovarn.

Tekstilna podjetja so v Italiji last posameznih državljanov in delniških družb. Lastniki vlagajo v ureditev delovnih pogojev več ali manj finančnih sredstev.

Savio je v pretežni meri novo podjetje, kar je razvidno po objektih in skrbno urejenem parku pred podjetjem. Pri firmi Savio je Predilnica Litija nabavila že več previjalnih in sukalnih strojev. Stroji so kvalitetni. Prav tako ni ovir pri nabavi (Nadaljevanje na 2. strani)

Ob rob zadnji delitvi stanovanj

Stopetdeset prošelj se je nabralo. Stanovanj je bilo petkrat manj. Nekdo mora odločiti, kdo bo stanovanje dobil in kdo bo moral zaenkrat ostati tam, kjer je bil. Dva dni je prošnje pregledovala stanovanjska komisija, črtala, dodeljevala, zopet popravljala in kočno sestavila listo, ki jo je lahko vsakdo videl na oglasni deski.

Potem so se nekateri oddahnili, drugi robantili vseprek, tretji grozili s samomorom. Člani komisije, ki je bila izvoljena pred tremi leti in ji bo mandat potekel prihodnjo pomlad, so morali nekaj dni po objavi »prebavit« marsikatero pikro besedo, da ne rečem celo psovko.

Težko je trditi, da komisija ni delila pravično. Nobenega dvoma ni, vsi prosilci stanovanje potrebujejo, drugače verjetno ne bi zanj prosili. A vsakdo misli, da je najbolj upravičen, da ga dobi. Povrh vsega pa še vsi želijo v nova stanovanja. Stavbe, kjer so zrasle in živele že generacije »fabričanov«, danes ne odgovarjajo več. Nekdo je celo izjavil, da tja raje bo šel zaradi megle!

Res je, da podjetje še zdaleč nima dovolj sredstev, da bi lahko uredilo stanovanjski problem. Mogoče ne bi bilo slabo v prihodnjih nekaj letih razmisliti o gradnji samskega doma. Ob stanovanjskih problemih bi imel ogromno dela tudi socialni delavec. Še vedno pa bo moral biti nekdo, ki bo stanovanja delil in bo po vsaki delitvi tudi tarča izbruhov jeze.

Upamo lahko le eno, da bi tudi letos ustvarili dovolj sredstev za vse naše potrebe, med njimi tudi del za stanovanja.

Most bo! Litija ga je potrebovala že pred leti, a nikoli ni bilo denarja. GP Gradis iz Ljubljane je že pričelo pripravljati teren.

Vtisi iz Italije

(Nadaljevanje s 1. strani)

rezervnih delov za previjalne stroje Savio. V vseh proizvodnih oddelkih firme Savio so klimatske naprave. Izdelava posameznih delov in njih montaža se odvija po tekočem traku. Izveden je nadtalni transport mimo vseh delovnih mest. Po oddelkih so avtomati za kavo, juhe, osvežilne pijače in cigarete. Pri ogledu posameznih sukalnih strojev sem dobil vtis, da v konstrukciji zelo skrbijo za varno ureditev strojev. Tako je pri sukalno previjalnih strojih os z napajalnimi koluti zaščitena, kar ni pri vseh strojih drugih proizvajalcev.

Starejše tekstilne tovarne so v Italiji bolj podobne »kasarnam« kot proizvodnim oddelkom.

V oddelkih zelo štedijo z razsvetljavo in je osvetljenost oddelkov v primerjavi z jugoslovanskimi standardi nezadostna. Zato je razumljiva odločitev proizvajalcev avtomatskih previjalnih strojev Savio, ki je v sami konstrukciji stroja predvidela dodatno osvetlitev s fluorescentnimi svetilkami.

Pod v delovnih prostorih je obložen s keramičnimi ploščicami, ker omogoča dobro vzdrževanje in čiščenje. Medfazni transport v posameznih oddelkih je zelo dobro urejen. Za pakiranje križnih navitkov uporabljajo kartone. Vlagalke zlagajo navitke pod naklonskim kotom, ki ga omogoča stisnjen zrak (kompresija). Za transport vloženih kartonov so urejeni valjni trakovi, ki so povezani z vzdolžnim gumiranim trakom, tako da je razen tehtalke zaposlen transportni delavec na koncu transportnega traku. Ta ročno odzema polne kartone in jih zлага na paleto (lesen podstavek) po štiri skupaj. Posamezne pakete potem odvažajo v vlagališče za viličarjem. Ta ureditev transporta je zelo dobra, ker odpade težko delo vlagalk in transportnih delavcev.

V vseh previjalnicah so klimatske razmere (temperatura, hitrost gibanja zraka, relativna vlaga) zelo dobre, kar je razumljivo, saj se vsa avtomatika pri vezanju pretrgov in ostalih operacij opravlja s pomočjo sesalnega sistema (Primerjaj odesovanje pretrgane preje v pnevmatične kanale skozi šobe na prstančnih strojih.)

V previjalnicah ni večje nevarnosti za nastanek požara. Zato je razumljivo, da je v teh oddelkih manj gasilskih naprav. Vendar lahko trdim, da so obstoječi ročni gasilni aparati slabo vzdrževani. Verjetno imajo lastniki dobro zavarovano imetje za primer požara pri zavarovalnicah.

Pri ogledu strojev in delovnega procesa smo imeli stik tudi s posluževalci in z delavkami.

Med delom je polurni odmor. Za malice poskrbijo »avtomati«. V stranskih prostorih imajo urejene jedilnice in garderobe. Delavci zaslužijo 100.000 Lit, posluževalke, ki delajo po normi zaslužijo do 130.000 Lit, v našem denarju bi to pomenilo 3.250.— din. Višina zaslužka pa ni primerljiva z našimi razmerami, ker je življenje v Italiji precej dražje kot pri nas. Tako je samo n. pr. pečenka brez predjedi 1.000 Lit. Pri naročilih jedi je pa potrebno že kar znanje italijanščine. V nasprotnem primeru obstoja nevarnost, da se znajdejo na krožniku kljunčki, podobni lastovkam, kar smo tudi sami doživeli.

V enem oddelku so bili stroji različnih proizvajalcev. Posluževalke smo vprašali, katere stroje raje poslužujejo. Zanimivo je, da se niso odločile za Savio previjalne stroje, kasneje smo jih razumeli. Pri Savio previjalnih strojih je manj zastojev in je več vreten v obratovanju in je zato več menjav navitkov in ostalih delovnih operacij.

Ocena varnosti

V primerjavi z ostalimi konstrukcijami previjalnih strojev je Savio previjalni stroj RSA 2 najprimerneje zaščiteno.

Zadnji del stroja je obdan z zaščitnim oklepom, kar ni primer pri previjalnem stroju Schlafhorst.

Pri previjalnem stroju Schweiter ni zavarovan mehanizem za avtomatsko odstranitev cevki, kar pa ne predstavlja večje nevarnosti, ker posluževalke ne pridejo v neposredni dotik z mehanizmom.

Ropot pri previjalnem stroju Savio je v dovoljenih mejah in znaša 85 decibelov.

Odvečni zrak, ki se giblje skozi zaščitne mreže oklepa stroja je minimalen in ni izmerljiv.

Vsekakor so delovni pogoji pri Savio previjalnih strojih v odvisnosti od razporeditve strojev, klimatizacije samega vzdrževanja in čiščenja strojev. Komisija za izbiro investicijske opreme se je odločila za nabavo 12 avtomatskih previjalnih strojev RSA 2 — Savio.

Prepričan sem, da bo sam projekt naše nove previjalnice upošteval dosežke tehnike pri razporeditvi strojev, klimatizacijo celotnega projekta in ureditev transporta.

Res je nabava avtomatskih previjalnih strojev in dodatna ureditev oddelka zelo draga, vendar se bodo večji stroški kaj kmalu pokrivali z večjo produktivnostjo, manjšimi bolniškimi izostanki, ugodnejšo prodajo in večjim dohodkom podjetja.

F. Lesjak

Bala malon vlakna, predvidena za reklamacijo. Vlakno bi moralo biti belo, a je o tej barvi bolj malo sledu — iz takšne surovine ne more biti kvalitetnega izdelka

Kaj pišejo naša glasila

Odbor za tisk in informiranje v delovnih organizacijah pri Republiškem svetu zveze sindikatov Slovenije je maja 1970 izdal knjižico z naslovom: Vsebina glasil delovnih organizacij Slovenije. Iz tega materiala bomo objavili nekatere zanimive ugotovitve. Podatki so iz leta 1969, vendar se do danes verjetno niso veliko spremenili. V tej številki lahko preberete nekaj o samoupravljanju, kot ga prikazuje 161 glasil delovnih organizacij, ki jih je zajela anketa.

V to tematsko področje smo vključili tiste vsebinske kategorije, ki jih navadno označujemo kot samoupravljalna aktivnost. Lahko bi področje opredelili tudi kot samoupravljanje v ožjem pomenu: kadrovanje za samoupravne organe, delo teh or-

ganov, odnosi med njimi in sodelovanje kolektiva pri upravljanju.

Na prvem mestu pri poročanju v tem vsebinskem področju je kategorija »izvolitev in rotacija članov delavskega sveta in upravnega odbora ter ostalih samoupravnih or-

ganov«. Zajema tretjino vsega, temu vsebinskemu področju namenjenega prostora. O tej temi so slovenska glasila delovnih kolektivov od začetka junija 1968 do konca maja 1969 objavila 11 do 14 tisoč stavkov. Z drugimi besedami: izmed tisoč v glasilih objavljenih stavkov se jih je 16 nanašalo na volitve ipd. članov samoupravnih organov. Tej kategoriji sledita še kategorija »sodelovanje kolektiva pri upravljanju« in »sprejemanje sklepov samoupravnih organov«. Vse tri skupaj zavzemajo skoraj 80 % vsega prostora, ki obravnava to vsebinsko področje.

Ne moremo prezreti podatka o tem, koliko v glasilih pišejo o sprejemanju sklepov in koliko o izvrševanju sklepov samoupravnih organov. Enostavno povedano, skoraj desetkrat več je bilo objavljenega o sprejemanju sklepov kot pa o njihovem izvrševanju. Če vzamemo to razmerje kot objektivno zrcalo dejanskih razmer v kolektivu, hitro postane jasno, zakaj se delavci pritožujejo, da se sklepe samoupravnih organov ne izvajajo.

Obravnavanje izvrševanja sklepov marsikje še ni stalna praksa dela samoupravnih organov. Kjer pa je to že postala praksa, oziroma, kjer so začeli poskušati s kontrolo izvrševanja sklepov sa-

moupravnih organov, nedvomno odkrijejo tudi primere, da se sklepov ne izvršuje. To pa potegne za seboj ugotavljanje, kdo (oseba) sklepa ali sklepov ni izvršil. Javnega obravnavanja takih primerov v glasilih očitno ni.

Kategorija »odnosi med direktorjem in ostalimi samoupravnimi organi«, kamor smo šteli vso vsebino, ki se nanaša na odnose med samoupravnimi organi, je na zadnjem mestu. Na zadnjem mestu ne samo znotraj tega vsebinskega področja, ampak tudi v celotni vsebini deli zadnje mesto s kategorijo »pravilnik o delitvi dohodka podjetja«. To pa nikakor ne drži za problem sam, ki sodi med enega izmed še ne povsem razčiščenih vprašanj samoupravljanja. Menimo predvsem na odnose moči med delavskim svetom in upravnim odborom ter direktorjem na nivoju cele delovne organizacije. Vsa glasila v omenjenem času o tem niso objavila več kot petsto stavkov.

**Dopisujte
v naše glasilo!**

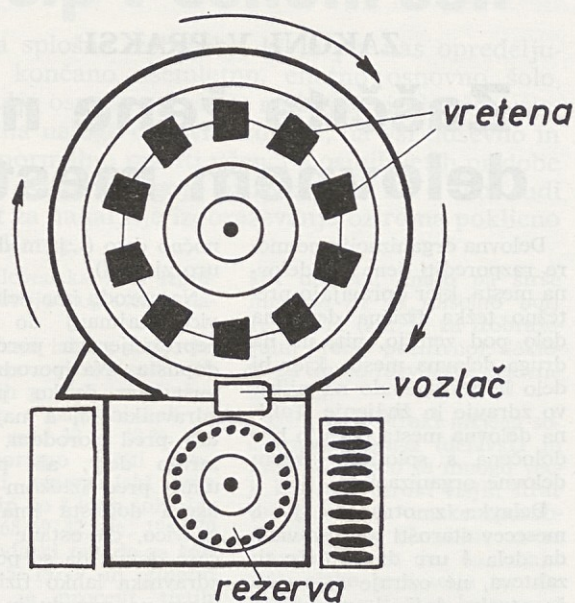
Nekaj primerov glasil dobrih organizacij

Splošne značilnosti avtomatskih previjalnih strojev

Znano je, da je osnovna značilnost klasičnih previjalnih strojev, izredno velik poudarek na ročnem delu posluževalcev strojev. Razen samega previjanja se vse ostale operacije, menjava kopsov in navitkov, vezanje pretrgov in v glavnem tudi čiščenje, izvaja ročno.

Pri razvoju avtomatskih previjalnih strojev so avtomatizirali ravno zgoraj našeta ročna dela. Tako je dosežena avtomatska menjava kopsov, avtomatsko vezanje pretrgov in več ali manj tudi čiščenje. Značilnost prve faze avtomatizacije je, da se priprava kopsov (nameščanje kopsov v magazin) in menjava navitkov izvaja še ročno, v drugi fazi avtomatizacije pa so se avtomatizirala tudi ta dela, to pomeni, da stroj avtomatsko sortira in namešča rezervne kopse, prav tako pa se avtomatsko izvaja tudi menjava navitkov. Kot neka prehodna faza med obema stopnjama avtomatizacije pa se je pojavilo avtomatsko sortiranje kopsov na posebnem sortirnem stroju, kar pomeni ločeno pripravo (istosmerno usmerjanje), na osnovi katere se dosežejo večji izkoristki strojev. Splošno pravilo vseh avtomatskih strojev je, da so opremljeni z elektronskimi čistilci preje različnih proizvajalcev. Bistvena prednost teh čistilcev pred mehanskimi je v tem, da se centralno regulira, kakšne napake se iz preje izločajo (dolžina in debelina napak). S tem je mogoče doseči večjo ekonomičnost, saj se izločajo le zahtevane napake, torej le tiste, ki jih

HEMA 1

moramo iz preje odstraniti, da ne bi vplivale na izgled odnosno kvaliteto končnega izdelka. Avtomatski previjalni stroji so opremljeni tudi z avtomatsko registrirno napravo, ki beleži število menjanih kopsov in seveda tudi število povezanih vozlov, na osnovi česar je mogoče ugotovljati pogostost pretrgov na kops, odnosno na previto količino.

Princip delovanja različnih strojev:

Preden si ogledamo nekaj tehničnih značilnosti različnih previjalnih strojev, moramo poudariti, da je vsak proizvajalec iskal nov ali drugačen princip delovanja, da bi tako dal stroju svojo specifičnost, ki naj bi v določenih mejah in pri določenih pogojih predstavljala prednost pred drugimi stroji. Vendar pa moramo poudariti, da prav omenjene značilnosti v nekaterih okoliščinah lahko predstavljajo tudi veliko pomanjkljivost stroja. Zato je izbira najprimernejšega avtomatskega previjalnega stroja odvisna predvsem od pogojev, s katerimi razpolaga posamezno tekstilno podjetje (to so kvaliteta, preje, asortiman — količinski obseg, razpoložljive delovne površine, lokacija podjetja glede na proizvajalca opreme itd.)

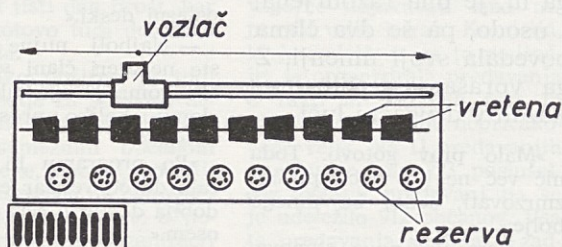
Previjalni stroj AUTOCORNER firme »Schlafhorst«:

Osnovni princip delovanja tega stroja je, da je vsaka enota desetih vreten opremljena samo z enim vozlačem, ki mora »na poziv« potovati vzdolž vseh vreten levo in desno kot je prikazano na shemi 1. Tako je v primeru pretrga poleg časa samega

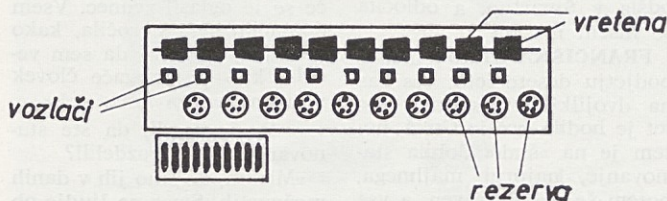
Previjalni stroj CA-11 firme »Shweiter«:

Ta firma je izhajala pri konstrukciji svojega stroja prav iz obratnega principa kot firma Schlafhorst. Iz sheme 2 je razvidno, da ima

HEMA 2

HEMA 3

deset vreten prav tako samo enega vozlača, ki pa je fiksen in se zato previjalna vretena gibljejo krožno mimo vozlača. Ta stroj ima poleg enega vozlača tudi eno samo skladišče rezervnih kopsov in samo eno napravo za menjavo kopsov. Regulacija navijalne hitrosti je brezstopenjska z uporabo istosmernega toka. Zato so ti stroji občutljivi na nihanje električne napetosti. Tudi pri teh strojih se pojavi čakanje na vezanje pretrga, in je zato iz-

koristek stroja pri slabši kvaliteti nižji.

Previjalni stroj RSA-2 firme »Savio«:

Firma »Savio« se je odločila za princip kompletnosti vreten. Posamezno previjalno

Objektivno gledano, se naša predilnica še ne bo mogla usmeriti na proizvodnjo bistveno boljše kvalitete preje in je odločitev za nakup strojev firme »Savio« s tega vidika pravilna. To odločitev potrjujejo tudi praktični podatki, ki kažejo, da se stroji firme »Savio« na splošno uporabljajo za previjanje slabših kvalitete, ker se kljub temu dosega primeren izkoristek stroja in s tem tudi produktivnost.

Seveda se stroji razlikujejo medsebojno ne samo v principu delovanja, pač pa tudi v posameznih tehničnih podrobnostih, kot so sistem menjave kopsov, tipalec niti, vodilec za izenačevanje napetosti med vrhom in nastavkom kopsa, možnosti in sistem parafiniranja, regulacija napetosti in sistem trdote navitka, sistem ugotavljanja pretrga (mehanski ali elektronski), sistem navijanja, regulacija pritiska navitka na navijalni valj, sistem ustavljanja navitka pri pretrgu (zaviranju) itd. Vendar pa v teh podrobnostih ni tako bistvenih razlik, da bi lahko odločale pri nakupu posameznih strojev. Na koncu velja poudariti, da je pri vseh strojih prisoten v veliki meri še človeški faktor. V primeru, kadar stroj na primer s tremi poskusi ne uspe opraviti pretrga se prižge signalna luč, mora delavec odpraviti vzrok neuspelega povezovanja pretrga. Poleg tega direktnega posluževanja pa je brezhibno delovanje preciznih elektronskih in mehanskih elementov stroja odvisno zlasti od primerne nivoja vzdrževanja.

J. Krnc

Nesreče pri delu — stalna skrb

Po najnovejših podatkih Zveznega sekretariata za delo in socialno politiko, je bilo v preteklem letu v naši državi na 1000 zaposlenih povprečno 60 nesreč na delu. Ugotovljeno je, da število nesreč pri delu upada vse od leta 1965, ko je bilo zabeleženih kar 70 nezgod pri delu na 1000 prebivalcev.

Strokovnjaki Zveznega sekretariata za delo so ugotovili, da je absolutno število nesreč pri delu v državi porastlo približno za 60 %. Po teh podatkih je bilo največ nesreč lani v Črni gori, kjer jih je bilo 5.537, predlanskim pa 4.952 (povečanje skoraj za 12 %). Takoj za Črno goro je Slovenija z 49.949 nesrečami lani in 46.284 leta 1970. Na tretjem mestu je Srbija, potem Bosna in Hercegovina, Makedonija in na zadnjem mestu Hrvaška, kjer se je lani ponesrečilo pri delu 79.042 delavcev, leta 1970 pa 75.231 (povečanje za približno 5 %).

Najnovejši podatki tudi povedo, da se je povečalo število smrtnih nesreč pri delu

in to za 17 % glede na leto 1970. Največji porast je zabeležen v Črni gori (58 %). V SR Hrvaški se je število smrtnih nesreč pri delu povečalo za 54 %, v Sloveniji za 15 %, v Srbiji za 4 %, medtem ko je bilo v Bosni in Hercegovini ter Makedoniji lani manj smrtnih nesreč pri delu kot leto poprej. V vsej državi je bilo lani 719 smrtnih nesreč pri delu, leto 1970 pa je za posledicami nesreč pri delu umrlo 613 ljudi. Dejstvo, ki ga je treba tudi upoštevati, pa je, da se je 14. marca 1970 zgodila nesreča v rudniku Breza, kjer je zaradi eksplozije metana umrlo 50 rudarjev, 10 je bilo težko ranjenih, 29 pa laže.

Smrtnim nesrečam so prišle tudi prometne nesreče na poti na delo in z dela. Od tod tudi tolikšen porast smrtnih nesreč pri delu, saj je znano, da je 15 % teh ljudi umrlo za posledicami prometnih nesreč.

Edino v obrti je število nesreč pri delu upadlo, v vseh drugih vejah gospodarstva pa število nesreč absolutno raste. Med industrijskimi vejami se je število nesreč pri delu povečalo v elektroindustriji, v proizvodnji in predelavi nafte, v črni metalurgiji, kovinski industriji, industriji gradbenega materiala itd. Podatki kažejo, da je število nesreč manjše v proizvodnji in predelavi oglja, v barvni industriji in ladjedelništvu.

Strokovnjaki ocenjujejo, da je za nesreče pri delu največkrat kriv subjektivni faktor. (Tanjug)

RAZGOVOR Z DELAVCI

Teško delo stanovanjske komisije

Zopet je mesec naokoli in tudi za to številko smo pripravili razgovor s štiri sodelavci. Želeli smo osvetliti problem, ki je bil v zadnjem času najbolj aktualen. Stanovanja, stanovanja, ga je ta dobil, pa zakaj ga ni oni, ki ga je bolj potreben, ki je dlje časa zaposlen v podjetju. Zakaj bi se mi temu izognili: poiskali smo štiri. Delavka, ki je stanovanje dobila, je bila zadovoljna, ona, ki ga ni, je bila razburjena, a se je morala sprijazniti z usodo, pa še dva člana stanovanjske komisije sta povedala svoji mnenji. Z razgovorom nismo nobenega vprašanja rešili, mogoče pa smo katerega le prikazali v drugačni luči.

ROŽMAN MARIJA, predica v predilnici, prihaja na delo v podjetje že petindvajseto leto. Letos je za stanovanje prosila prvič:

»Prej sem vedno mislila, da so drugi bolj potrebni in zato sem jim tudi dala prednost. Vse bolj pa mi je postajalo jasno, da ni drugega izhoda in zdelo se mi je, da sem ga po tolikih letih tudi zaslužila. Če bi nam na naši zemlji dovolili zgraditi hišo, bi jo prav gotovo že imeli.«

— Kakšni so bili vaši občutki, ko ste oddali prošnjo?

»Če bo, bo dobro, če ne, pa tudi, sem mislila. Toda bolj se je bližal dan, ko naj bi komisija objavila listo, bolj me je skrbelo, potem mi že ni bilo več tako vseeno.«

— Ste z odločitvijo komisije zadovoljni, se vam zdi, da je pravilno razdelila stanovanja?

»Sama nimam pripomb, vseh, ki so stanovanja dobili, ne poznam. Nekatere poznam in zdi se mi, da je komisija storila prav, ko jim je stanovanje dodelila.«

— Kakšno je bilo stanovanje, v katerem ste stanovali sedaj?

»Če rečem, da je bilo slabo, povem premalo. Saj sta ga dva člana komisije videla, pa naj onadva povesta, kakšno je bilo. V stranišče sem morala ob slabem vremenu z dežnikom, streha pušča na vseh koncih in krajih. Ko je treba zgradbo popravljati, noče biti nihče lastnik.«

— Boste v tem stanovanju ostali, ali pa se nameravate še kam preseliti kdaj pozneje, če bodo možnosti?

»Verjetno ne, od tu me bodo najbrž odnesli.«

— Vam bo po šmartnem kaj dolgčas?

»Malo prav gotovo. Toda nič več ne bo treba pozimi zmrzovati, sedaj bo mnogo bolje.«

— Boste za novo stanovanje kupili tudi novo opremo?

»Spalnica bo kar ta dobra, dnevno sobo pa bom kupila novo.«

— Ste v teh letih kdaj nameravali zapustiti podjetje?

»Kam naj grem sedaj na stara leta? Prej sem res že takole premišljevala, da bi odšla v Šmartno, a odločila se nisem nikoli.«

FRANČIŠKA ŠTROS dela v podjetju deseto leto, ves čas na dvojilki v sukalnici. Pet let je hodila peš iz Goliša, potem je na »štali« dobila stanovanje, najprej majhnega, potem še nekaj zraven, a vse čisto pod streho.

»Vodo imamo spodaj, stranišče v sredi in tudi kurjavo moramo vso znositi po stopnicah. Ko sem hodila peš na delo in še pozneje v sukalnici, sem pokvarila nogo. Pa tudi nevarnost, da pride do požara je zelo velika, saj so ostale stranke izselili ravno iz teh razlogov.«

— Ko ste oddali prošnjo — ste upali, da boste stanovanje tudi dobili?

»To je bila moja velika želja, večkrat sem že prosila, a tudi sedaj nisem uspela.«

— Bi šli tudi na stavbe?

»Če bi bila kopalnica, bi, drugače pa ne. Slabo stanovanje imam že itak sedaj in bi šla rada v boljšega, predvsem takega, ki ima kopalnico. Ne vem, zakaj komisija ni prišla pogledat stanovanja, bi vsaj videli, v kakšnih razmerah živiva s hčerko. Spodnje stranke so kupile trajno goreče peči in ker je ob moji sobi speljan dimnik, ki je že dotrajal, se mi v stanovanje širi strašen smrad. Streha pušča in mi voda teče v stanovanje. Če bi imela vsaj malo boljše, prav gotovo ne bi prosila za drugega.«

— Ste naredili pritožbo?

»Nisem. Vsakokrat sem jo, pa ni pomagalo, zato je sedaj tudi nisem več napisala.«

LJUDMILA MRZEL, predica na flyerju v predpredilnici sintetičnega, let v podjetju zaposlena 27 let. V tej mandatni dobi je prvič članica stanovanjske komisije:

— Zanima nas, kako komisija izbira med tolikimi prošnjami?

»Ko gremo prvič skozi, vsakega označimo s posebnim

znakom in tisti, ki niso najbolj nujni že odpadejo, še drugič storimo isto, potem delimo. Zadnjič smo večkrat že sestavili celotno razdelitev, pa se nam je zdelo, da ne bo dobra in smo jo spremenili, končno smo dobili varianto, ki ste jo videli na oglasni deski.«

— Najbolj nujne primere ste nekateri člani stanovanjske komisije ogledali tudi na domu, koliko prosilcev ste obiskali?

»Po programu bi jih morala devet, vendar ene nisem dobila doma in sem jih samo osem.«

— Koliko od teh je dobilo stanovanje?

»Mislim, da jih je pet.«

— So se prosilci kaj obračali na vas tule v podjetju?

»Največ so mi na cesti razlagali svoje težave. Tistih nekaj dni pred delitvijo doma sploh nisem nikomur odprla, če se je oglasil zvonec. Vsem domačim sem naročila, kako morajo pozvoniti, da sem vedela, kdo je, drugače človek nima nobenega miru več.«

— Se vam zdi, da ste stanovanja dobro razdelili?

»Mislim, da smo jih v danih možnostih. Sicer pa ljudje ob vsaki delitvi govorijo vse mogoče in nemogoče. Slišala sem, da sem dobila novo stanovanje in da se bom selila. Ne vedo niti tega, da ne more biti nihče član stanovanjske komisije, če nima urejene stanovanjske vprašanje. Dobro bi bilo, da bi tisti, ki so sedaj najbolj nezadovoljni z našim delom, bili vsaj eno mandatno dobo člani stanovanjske komisije, pa bi kaj kmalu videli, kako je to hvaležen posel. Tudi sama sem stanovanje dobila šele po

23 letih dela v podjetju.«

— Komisija je tokrat zasedala kar dva dni — so te ure plačane?

»Zadnjič sem imela službo, drugače pa so plačani samo ogledi na domu.«

— Bi še sodelovali pri delu stanovanjske komisije?

»Hvala lepa!«

JANEZ KRNC, tehnolog, je predsednik stanovanjske komisije.

— Kolikokrat ste v tem času že delili stanovanja?

»Zdi se mi da petnajstkrat, poleg tega smo delili kredite tudi individualnim graditeljem.«

— Kakšna merila zastopate pri razdeljevanju stanovanj?

»Najbolj objektivno je gotovo delovna doba v podjetju, tu se ni kaj zmotiti. Poleg tega odloča še sedanje stanovanje, socialno stanje in pa kadrovske potrebe podjetja — o zadnjem merilu je že lani razpravljali delavski svet. Pravilnik o delitvi stanovanj je zagledal luč sveta leta 1966, dve leti pozneje je bil dopolnjen s točkami za razdeljevanje posojil individualnim graditeljem.«

Stanovanjska komisija ima torej dve nalogi: določa politiko delitve stanovanj in posojil ter to politiko tudi izvaja, kar pa v nobenem primeru ni pravilno. Komisiji bi ogromno pomagal tudi delavec, ki bi se ukvarjal samo s problemi stanovanj. Ta bi se moral pogovoriti z vsakim prosilcem. Ljudje se želijo pogovoriti, zato hodijo od člana do člana komisije. Mnogo stvari pa ni nikoli napisanih v prošnji niti v pritožbi, bi pa bile komisiji v veliko oporo. Delitev stanovanj bi bila gotovo boljša.«

— Koliko sredstev bi podjetje potrebovalo, da bi rešilo vsaj za silo stanovanjski problem?

»Če vzamemo kar podatke iz ankete, 252 zaposlenih računa z dodelitvijo primerne stanovanja, to je 56% vseh, ki stanovanjskega vprašanja

nimajo rešenega. Torej bi potrebovali samo za te ljudi približno osem takšnih blokov, kot so trije na Graški dobri — to pa bi po sedanjih cenah stalo tri in pol milijarde S dinarjev. 127 anketirancev želi izboljšati stanovanjske razmere (adaptacije), 70 pa se jih je odločilo za nakup ali pa gradnjo stanovanja. Skupaj torej dve sto delavcev pričakuje kredit za individualno gradnjo — kar bi pomenilo še približno 700 milijonov S dinarjev. Predvsem pri individualnih graditeljih so vprašanje sredstva in pa nenehno dviganje cen gradbenemu materialu in storitvam.«

— Je za prihodnje leto predvidena kakšna novogradnja?

»Verjetno ne. Sredstva iz stanovanjskega prispevka in del sredstev iz sklada skupne porabe bomo porabili za plačilo bloka, ki smo ga letos kupili in ob zadnji delitvi tudi razdelili stanovanja. Naslednji dve leti večje gradnje ne moremo pričakovati.«

»Velikokrat samo začasno rešimo prosilce s stanovanji, za katere vemo, da ne bodo ustrezala. Toda tako je, ne moremo pomagati.«

ZAKONI V PRAKSI

Zaščita žene na delovnem mestu

Delovna organizacija ne more razporediti žene na delovna mesta, kjer opravljajo pretežno težka fizična dela, na delo pod zemljo, niti ne na druga delovna mesta, kjer bi delo lahko vplivalo na njihovo zdravje in življenje. Takšna delovna mesta morajo biti določena s splošnim aktom delovne organizacije.

Delavka z otrokom do 8 mesecev starosti ima pravico, da dela 4 ure dnevno, če to zahteva, ne oziraje se na to če otroka doji ali pa ne, in ne glede na dolžino normalnega delovnega časa (8, več ali manj ur dnevno). Mati lahko dela 4 ure dnevno, dokler otrok ne dopolni 3 let, če je po oceni zdravniške komisije otroku potrebna povečana materina nega.

V času nosečnosti ali do otrokovega 1. leta starosti delavka ne more biti razporejena na delo v podaljšanem delovnem času, niti ne na

nočno delo (t. j. med 22. in 5. uro zjutraj).

Na porodu ima delavka pravico najmanj do 105 dni neprekinjenega porodniškega dopusta. Na porodniški dopust gre lahko po oceni zdravnika 45, a najmanj 28 dni pred porodom. Če rodi mrtvo dete, ali pa otrok umre pred iztekom porodniškega dopusta ima delavka pravico, da ostane še toliko časa doma, da se po mnenju zdravnika lahko fizično opomore po porodu in psihično po položaju, ki je nastal ob izgubi otroka. Zakon določa za ta primer najmanj 30 dni.

Delovna organizacija ne more proti volji delavke izdati odločbe o prenehanju delovnega razmerja zaradi ukinitve delovnega mesta, ali zaradi trajne zmanjšane delovne sposobnosti. To velja za čas nosečnosti in pa do otrokovega 8 meseca starosti.

(Tanjug)

V naše vrste prihajajo mladi

Star pregovor pravi, da je človek tako bogat, kolikor lahko da in ne kolikor ima. Pomagati sočloveku je gotovo eno najbolj humanih dejanj. In kako smo v svoji razmišljenosti velikokrat brezmejno ozkosrčni. Ob robu cestišča stoji stara ženica in okleva, ker ne upa med avtomobili čez cesto. Koliko jih je med nami, ki bi jo prijazno nagovorili in ji pomagali. Veliko naših neponošenih oblek obleži na podstrešjih in po omarah. Druge pa so otroci, ki bi jih radi ponosili. To so sicer malenkosti, ki včasih veliko pomenijo. Ena od organizacij, ki se ukvarja s pomočjo ljudem, ki jo potrebujejo, je prav gotovo Rdeči križ v svetovnem, državnem, republiškem, občinskem in nazadnje krajevnem merilu.

O življenju in delu Rdečega križa v naši občini je spregovoril predsednik Občinskega odbora RK Litija **KARLO LEMUT**.

— Na kakšni osnovi pa sestavljate občinski program RK?

»Eno od meril je republiški program. Toda naš program vsebuje stvari, ki zadevajo specifično našo občino in ki jih potem uresničujejo krajevne organizacije Rdečega križa.«

— Koliko je teh organizacij v naši občini?

»Sedaj jih je osemnajst, ker smo ustanovili dve novi, in sicer na Bregu in Jablanici, kjer so bila doslej nepokrita področja.«

— Delo ste razdelili po posameznih komisijah, bi lahko povedali nekaj o njihovem delu?

»Pri občinskem odboru RK delujejo: Komisija za krvodajalstvo, Komisija za socialno delo, Komisija za delo s podmladkom RK, Komisija za zdravstveno vzgojno dejav-

nost in pa še Komisija za delo izven RK.

Krvodajalska akcija bo v teh dneh. Prijavljenih je nekaj več krvodajalcev, kot smo planirali. Lepo je uspela tudi krvodajalska akcija spomladi, ki je bila enodnevna in je bilo prijavljenih 350 krvodajalcev, akciji pa se je odzvalo 354 občanov. Za tri dni v oktobru je prijavljenih 680 krvodajalcev, koliko jih bo prišlo, pa bomo videli — sedaj lahko le upamo, da bodo dano besedo tudi držali. Vsako leto tudi organiziramo srečanje krvodajalcev. Letos bodo petega novembra povabljeni verjetno v dvorano na Stavbe vsi krvodajalci, ki so petkrat, desetkrat, petnajstkrat, dvajsetkrat in petindvajsetkrat darovali kri — vsi bodo prejeli posebne značke. Zavedamo se, kako je kri dragocena in so potrebe iz dneva v dan večje, zato smo krvodajalstvu tudi posvetili toliko pozornosti. Zamenjali smo nekatera vodstva v krajevnih organizacijah, ker niso bila dovolj aktivna,

v posameznih delovnih organizacijah pa smo poiskali ljudi, ki našo akcijo podprejo in nam pri delu nesebično pomagajo. V Predilnici največje breme odpade na tov. Lesjaka, večkrat pa nam je pomagal tudi tov. Peterca. Dosegli smo tudi to, da imajo delavci tisti dan prost, kar je prav gotovo tudi določena stimulacija.

Prav tako obširno je tudi delo komisije za socialno delo, ki deli najrazličnejše pomoči posameznim občanom — od obleke, obutve, posteljnine, pohištva pa do osnovnih prehrabnih artiklov. S pomočjo krajevnih organizacij

učencev prvega razreda v pomladek RK. Pripravili smo kulturne programe, učencem razdelili izkaznice in slikanico, kjer so razne stvari o vedenju in odnosu do Rdečega križa. Teh sprejemov so se udeležili tudi aktivisti RK.

Na področju zdravstveno vzgojne dejavnosti smo napravili velik korak. Komisija, ki je zadolžena za to področje, je organizirala predavanja o raku in boleznih srca in ožilja. Uspeh je bil nepričakovano velik. Na 11 predavanjih o raku je bilo 773 poslušalcev, ostalih predavanj pa se je udeležilo 912 občanov. Vsa ta predavanja so bila v zad-

nalogo, da pripelje v naše vrste čimveč mladih — to je bodočnost organizacije. Nekatera vodstva na terenu smo zamenjali in aktivnost je bila takoj večja. Organizacija pridobiva ugled pri ljudeh, če dela in razgibano delo priteguje nove aktiviste.«

Predsednik je pripovedoval s takim zanosom, da je tudi na zunaj pokazal, da je z delom svojih ljudi zadovoljen in da se je sam temu delu posvetil z dušo in telesom. In tako je pri vseh organizacijah. Če imajo ljudi, ki so pripravljeni nekaj narediti, ni nobenega vprašanja o njihovem obstoju in delovanju in Rdeči križ je organizacija, ki bi bila lahko marsikateri drugi v občini za zgled. Posebno doživeto in navdušeno je predsednik Občinskega odbora RK pripovedoval o delu z mladino.

— Kje dobiti sredstva za svoje delo?

»Polovico nam jih da občina iz svojega proračuna, ostalo moramo preskrbeti sami. Nekaj dobimo ob tečajih in izpitih za prvo pomoč, ki jih morajo opraviti vozniki motornih vozil. Imamo tudi 14 kolektivnih podpornih članov, ki tudi prispevajo nekaj sredstev. Letos smo imeli še posebno akcijo pobiranja pomoči ob tednu RK na bencinski črpalki. Domenili smo se z Osnovno šolo in po dva učenca sta bila tam »dežurna« dve uri in potem sta ju zamenjala tovariša. Kanglico smo vsak dan zapečatili.«

— Kdaj pa zbirate oblačila?

»Ta enkratna akcija je predvidena na zadnji četrtek v maju od 17. do 19. ure. Letos je bilo to nekoliko prej in takrat so naši aktivisti pobirali. Akcijo smo razširili še v Jevnico, Kresnice in Savo in uspeh je bil lep. Z Občinskim odborom RK Ljubljana Bežigrad smo dogovorjeni, da nam odstopi del stvari, ki jih naberejo ta dan. Tudi v tej akciji so sodelovali večinom otroci. Kot nagrado za njihov trud smo jih potem odpeljali na izlet v Hrastnik. Dva avtobusa jih je bilo, nihče ni manjkal, vsi so bili zelo zadovoljni.«

— Imate redno zaposleno tajnico, jo sami plačujete?

»Dela je bilo veliko in nedejstvo je moral prevzeti to nalogo. Osebe dohodke doli po samoupravnem sporazumu, gredo pa iz naših sredstev, saj so že predvideni v našem proračunu.«

— Kakšne akcije načrtujete za bližnjo bodočnost?

»Zopet prihaja jesensko zimska sezona, ko bomo organizirali razne tečaje in predavanja. Pred kratkim pa smo pomagali pri fluorografski akciji.«

T. Štrus

Karlo Lemut, predsednik Občinskega odbora Rdečega križa Litija

Osip v osnovni šoli

Osnovna splošna izobrazba, ki jo pri nas opredeljuje s končano osemletno, enotno osnovno šolo, predstavlja osnovo za vsako nadaljnje izobraževanje. Poglavitna naloga osnovne šole je, da vsi duševno in telesno normalno razviti učenci v osmih letih pridobe popolno osnovno vzgojo in izobrazbo ter s tem tudi možnost za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno usposabljanje.

Kako slovenska šola izpolnjuje to svojo poglavitno nalogo?

Ugotovimo lahko, da je leta, gledano z vidika sedanjih in bodočih potreb, neučinkovita. Osip v osnovni šoli je še vedno med 30 in 40 %. Pri osipu moramo ločiti tako imenovani **generacijski osip** — t. j. osip po 8 letih šolanja: v letu 1968/69 42,2 %, 1969/70 36,6 % (podatki zavoda za šolstvo 15. 5. 1971) in **finalni osip**, to je procent tistih učencev, ki tudi v podaljšanem šolanju ne dokončajo vseh osem razredov osnovne šole. Le-ta je znašal leta 1968/69 29,8 % ali 8.393 učenec (zavod za zaposlovanje), 1969/70 pa 24,3 % (zavod za šolstvo).

Podrobnejši pregled osipa kaže nekatere zanimive ugotovitve: Osip med fanti je občutno višji kot med dekleti: 33,1 % : 21,5 %, čeprav so fantje umsko enako sposobni

kot dekleta, imajo pa širše interese in so miselno bolj razgibani (kar je za izobraževalni proces pozitivno), dekleta pa imajo razvitejšo delovne navade.

Osip med otroki nižjega socialnega statusa (delavski in kmečki otroci) je mnogo večji kot med otroki višjih strat (ne glede na umske sposobnosti otrok). (Značilno za te skupine otrok je, da imajo zelo nizke aspiracije ter da prihajajo v šolo s kulturnim deficitom — manjši besedni zaklad, manjša splošna razgledanost. Starši teh otrok imajo praviloma nepopolno osnovno šolo in doma ne morejo nuditi otrokom pomoči pri šolskem delu.) Šolski uspeh otrok ima večje korelacije z izobrazbo staršev kot pa z njihovimi inteligenčnimi sposobnostmi.

(Iz sindikalnih informacij)

izberemo vsako leto nekaj občanov in jim z enkratno pomočjo (sladkor, mast, olje, itd...) pomagamo. Lani je bilo teh ljudi sedemnajst. S pomočjo šol in krajevnih organizacij izberemo otroke za letovanje v Ankaranu na naš račun. Če je treba, te otroke tudi oblečemo. Teh otrok je bilo letos šestnajst, prav tako pa smo finančno pomagali tudi šoli v naravi, ki jo je organizirala posebna osnovna šola.

Komisija za delo s podmladkom Rdečega križa v preteklih letih ni bila najbolj aktivna, letos pa je nje delo zaživelo, saj se zavedamo, da z delom med najmlajšimi že dobivamo bodoče aktiviste za naše delo. V letošnjem tednu Rdečega križa smo organizirali sprejem

nji jesensko zimski sezoni. Zanimivo je bilo tudi predavanje z naslovom Kako uredim svoj dom in njegovo okolico.

Ostala je samo še Komisija za dejavnost izven RK. Zastopali smo stališče, da mora tudi kuharske tečaje, razne tečaje pletenja in kvačkanja nekdo organizirati, če vlada med ljudmi zanimanje zanje. In tako smo tudi to nalogo prevzeli mi in pri ljudeh nadelali na velik odmev.«

— Dejavnost Rdečega križa je torej res zelo široka, za takšno delo pa potrebujete tudi precej ljudi, ki so pripravljeni storiti tudi v današnjem svetu kaj zastoj. Verjetno jih je danes kar težko dobiti?

»Že prej sem omenil, da je poživila delo komisija, ki ima

Značilnosti kvalitetne informacije

Uredniški odbor stoji večkrat pred vprašanjem, o čem pisati in kako pisati. Ob vходу v glavno proizvodno zgradbo smo namestili skrinjico za pripombe, predloge in prispevke — pa nismo prejeli skoraj ničesar. Anonimnih pripom praviloma ne objavlja nobeno uredništvo in tudi mi ne. Tako nikoli ne vemo, kaj zaposlene zanima, kaj radi prebero in česa ne marajo. Danes objavljamo nekaj misli, kakšna naj bi bila kvalitetna informacija. Koliko prispevki v našem glasilu in Informacijah odgovarjajo tem zahtevam, pa najlažje presodijo bralci sami.

AKTUALNOST

Informacija mora biti po svoji vsebini takšna, da je v danem času in v dani situaciji vsaj za večji del tistih, katerim je namenjena, aktualna in zanimiva. Zato mora biti v neposredni zvezi s problemom, akcijo in predlogom, o katerem bodo njeni sprejemniki morebiti posredno odločali in ukrepali. Namesto izraza aktualnost bi lahko uporabili tudi izraz zanimivost.

POPOLNOST

Za vsako informacijo lahko rečemo, da jo je še vedno mogoče dopolniti in izpopolniti, razširiti z novimi elementi in podatki — torej z novimi nadrobnostmi. Zato je dokaj težko presoditi, kdaj in v katerem primeru je kaka informacija že popolna. To

je odvisno od več činiteljev. Zato morajo osebe, ki skrbijo za informiranje, venomer prejeti popolnost informacije glede na njen temeljni namen oziroma cilj in po potrebi manjkajoče dodajati. Četudi je to dokaj težko, si vendar lahko do neke mere pomagajo, s tem da upoštevajo objektivno situacijo, v kateri se nahajajo oziroma se bodo nahajali sprejemniki take informacije med samim komunikacijskim procesom oziroma, ko se bodo nahajali pred odločitvijo za kak ukrep, akcijo, dejanje ali poseg na osnovi obravnavane informacije.

CELOVITOST

Morda se pojma celovitost in popolnost nekoliko prekrivata. Toda poznavalci vprašanj s področja komuniciranja

nja ju vendarle ločijo. Kadar govorimo o celovitosti informacije, mislimo predvsem na to, da mora biti sprejemnik z njo seznanjen o celotnem dogodku, pojavu, problemu itn., o katerem poroča — to je od njegovega začetka do konca razrešitve. Tega pa v večini primerov z eno samo informacijo ni moč zagotoviti.

Kadar gre za informiranje o dogodku, problemu ali pojavu, gre največkrat v bistvu za nekaj trajajočega in ne trenutnega, kar bi bilo torej brez svojega začetka, razvoja in prenehanja. Zato z eno samo informacijo in sporočilom, ki ga ta vsebuje, navadno ni mogoče posredovati vsega tistega, kar zagotavlja popolno ali vsaj zadostno seznanjenost tistega, kateremu je namenjena. Šele z več v ustreznem časovnem zaporedju sledečimi si informacijami je v takih primerih mogoče zagotoviti celovito informiranost zaposlenih o kakem dogodku, pojavu ali problemu od njegovega začetka, med njegovim razvijanjem in pojavljanjem v najrazličnejših oblikah do njegovega prenehanja.

PRAVOČASNOST

Pred tem pojmom razumemo tisti odločujoči moment, ki daje informaciji večjo ali manjšo vrednost oziroma težo. V dani situaciji mora priti informacija do članov delovne skupnosti takrat, ko je pričakovana, predvidena in najbolj primerna, reakcija nanjo še mogoča ne samo z odločitvijo ali s sprejetjem ustreznega sklepa, marveč tudi z normalnim, najbolj primernim ukrepom, katerega posledica je pričakovani učinek.

Vsak dogodek, problem ali pojav ima določeno razvojno pot in pri tem tudi nekaj pomembnih obdobij ali stopenj svojega razvoja. Te so z vidikov informiranja v delovni organizaciji zelo pomembne.

Če gre za pojav oziroma problem, ob katerem s časom narašča na primer materialna škoda, je umestno reagirati nanj že takrat, ko je ta še majhna. Teža samega problema in od njega odvisne posledice se neizbežno povečujejo z odmikanjem časa od trenutka, ko je ta nastal.

OBJEKTIVNOST

Vsaka informacija mora biti resnična, izvirna, točna — to se pravi, da mora ustrezati dejanskemu stanju, o katerem sporoča. Pravimo tudi, da mora biti objektivna ali pristna. Objektivnost informacije je v mnogočem odvisna od njenega vira in od samega načina njenega posredovanja ali prenosa k tistim, katerim je namenjena.

Razlikujemo objektivne informacije, ki so neposredne, torej prenesene v komunikacijskem stiku neposredno od

vira k sprejemniku, in posredne, ki jih pri prenosu od vira k sprejemniku nekdo ali nekaj posreduje. Pri posrednih informacijah ločimo še predelane in nepredelane. Predelava informacije pa je lahko samo prireditev ali transformacija zaradi prilagoditve njene zgradbe komunikacijskim sposobnostim kanala, kar pa je brez škode za njeno pristnost. Lahko pa je tudi zlonamerno predelana zaradi želje po filtriranju njene vsebine, to je želje po zadržanju oziroma izločitvi določenih njenih sestavin, zaradi česar se njena vsebina lahko v mnogočem bistveno spremeni.

RAZUMLJIVOST

Četudi informacija zadošča vsem doslej omenjenim zahtevam, ne bo dosegla zaželenega učinka, če ne bo razumljiva. Kaj pomaga, če je aktualna, popolna, celovita, pravočasna in objektivna, ko

pa zaradi nerazumljivosti ne more sprožiti v zavesti tistih, katerim je namenjena, ustreznih miselnih procesov ter na osnovi teh tudi ne pričakovanih ukrepov, dejanj, akcij itn.?

Zato mora biti sleherna informacija podana sprejemniku v takšni obliki in na takšen način, da sta njeno bistvo in njena vsebina dostopni ter razumljivi vsakomur — tudi tistemu članu delovne skupnosti ali njegovemu ožjemu sročju, ki sicer nima opraviti z obravnavano zadevo in ki v preteklosti ni imel priložnosti, da bi se dovolj in ustrezno izrazil.

Zahteve po razumljivosti in jasnosti informacij se bolj nanašajo na obliko, v kateri se prenašajo oziroma predstavljajo. Informacija, ki je po svoji obliki nejasna ali celo dvoumna, težko služi ali pa sploh ne more služiti sprejemniku kot osnova pri odločanju.

Naš požarnovarnostni bazen je poln, kadar je dovolj dežja, sicer pa niha njegova gladina kot presihajoče jezero. Počasi bo treba misliti na ureditev, saj je to edina rešitev za podjetje, če pride do večjega požara. Že so se slišale govorice, da bi bazen uredili tako, da bil primeren za kopanje, saj bi kopališče Litija zelo nujno potrebovala.

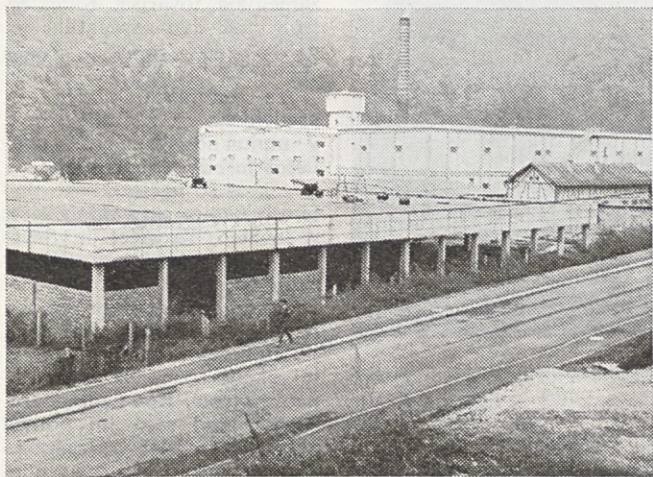
Za ureditev kopališča bi morale prispevati sredstva vse delovne organizacije v Litiji, verjetno bi akcijo podprli tudi posamezniki. Treba bo poiskati nekoga, ki bi akcijo sprožil, vodil in izpeljal do konca.

Na spodnji sliki pa so naša poslopja ob bazenu — vsak trenutek lahko začnejo ognjeni zublji svoje uničevalno delo.

Če bo bazen urejen, lahko računamo, da bo škoda minimalna.

Nova hala pod streho

Volna z drevesa – bombaž

(Drugo nadaljevanje)

Bombažni izdelki iz Indije so kot trgovsko blago prihajali v Grčijo. Lahko predpostavljamo, da je bil del grških oblačil, ki so jih dotlej izdelovali iz volne in lanu, tudi iz finih bombažnih vlaken. Tako na primer tunika, srjaci podobno oblačilo, prvotna oblika našega perila. Prvotno je bila tunika vrhnje oblačilo, nekakšno pravokotno ogrinjalo, speto na ramah z zaponkami, agrami ali fibulami, s pasom v pasu, s čemer so dosegli značilne gube, toliko občudovane pri grških plastikah.

Iz chitona, izraza za tuniko, je nastala preko hebrejskega »ketoneta« in arabskega »U tuna« ali Qutuna« nemška oznaka »Katun« in angleška beseda za bombaž »Cotton«. Omeniti je treba, da se je bombaž v angleščini sprva imenoval »Cotton wool«, medtem ko so izraz »Cotton« uporabljali za lodnarsko blago in obleke iz gostejše volne.

Plinij Starejši (23 ali 24–79), rimski oficir in pisatelj nam sporoča, da so bombaž poznali tudi Egipčani.

»V zgornjem delu Egipta, v delu, ki je obrnjen proti Arabiji, raste grm, ki ga nekateri imenujejo gossipion, drugi pa xilon, tako da se izdelano platno imenuje xylina ali xylenso. Plod grma je podoben poraslemu orchu, katerega vlakna glede beline in rahlosti nimajo para. Iz njih izdelujejo najboljše in najudobnejša oblačila za egiptovske svečenike«.

Na žalost v Egiptu niso našli nobene tkanine, ki bi razen omenjenih svečeniških oblačil potrjevala, da so bila v Egiptu, klasični deželi platna, razširjena tudi bombažna oblačila. Mogoče je to vsekakor.

V Plinijevem poročilu se prvič pojavi ime »gossipion«, iz katerega je kasneje nastalo botanično ime za bombaževca, gossipium. Nenavadno je, da Plinij govori o platnu, prav tako kot grški admiral o platnem blagu, čeprav sta oba dobro poznala tkanine iz lanu ne pa iz bombaža. Kot kaže, torej nista dobro razlikovala. Bombažne tkanine so v Rimu postale kmalu luksuzno blago. Nekatere artikle, ki so jih uvažali z visoko carino, je bilo treba odtehtati z blagom. Njihova cena je bila enaka ceni izdelkov iz svile.

Gojenje bombaževca in predelava bombaža je polagoma prodirala v Evropo. Mavri so prinašali z drugimi kmetijskimi dobrinami grm bombaževca preko Sredozemskega morja na Sicilijo in v Španijo, kjer je rastlina dobro uspevala. V Španiji, v Granadi, so že v 9. stoletju obstajale manufakture. V Italijo, predvsem Genovo, Firence, Bologno, Paduo, Milano, Rimini, Monzo in Co-

mo, pa je prodrlo obrtniško tkanje barhanta v 12. stoletju. Takratni barhent sicer ni bil to, kar je danes in kar danes razumemo pod tem imenom: blago namreč ni bilo samo bombažno; osnovne niti so bile lamene, votke pa je bil iz bombaža. Dolgo časa namreč finih bombažnih vlaken niso znali spresti v trdno osnovno prejo. Vse do 18. stoletja so bile vse čisto bombažne tkanine, ki so jih nosili v Evropi, izdelane iz prej ali surovih tkanin, ki so prihajale iz Vzhodne Indije. Od tam so dobivali tudi dokončno oplemenitenene tkanine, ki so hitro postale priljubljene in željene.

Trgovske ladje, predvsem ladje angleško-vzhodnoindijske družbe, so vozile v Evropo cice, kalikoje in indiene. Živahno vzorčen cice (beseda Chintz izhaja iz hindujske besede chint, ki pomeni pisan ali madežast) je bil nekoč priljubljeno blago za stenske dekoracije, za prevleko pohištva in za zavese, predelovali so ga pa tudi v obleke. Pod kalikojem razumemo fino, potiskano bombažno tkanino. Ime je dobil po indijskem mestu Calicut. Indieni (indijsko blago ali blago iz Indije) so bile tanke, katunu podobne bombažne tkanine, ki so jih tudi tiskali. Tudi muslin, katerega mu je dalo ime mezopotansko mesto Mossul, in katun sta prišla iz Vzhoda. Izdelana iz čistega bombaža, sta bila tako fina, kot do takrat tega v Evropi še niso poznali. Indijske bombažne tkanine so postale velika moda — prava manija. Danijel Defoe (1660–1731), avtor nesmrtnega Robinsona Crusoa in mnogih pomembnih del gospodarstva, politične in verske vsebine, je te pojave takole opisal:

Vsesplošna obsedenost ljudi po vzhodnoindijskem blagu je dosegla takšno stopnjo, da uporabljajo zdaj cice in potiskane kalikoje, ki so jih do takrat uporabljali le za preproge, prešite odeje in oblačila za otroke in pripadnike nižjih stanov, tudi za damske obleke. Moč mode je tako velika, da vidimo visoke osebnosti oblečene v indijske preproge. ki bi jih deklet gospode pred leti zavrnila, ker so bili kot oblačila preveč navadna. Ugled cice se je zelo dvignil. Sprva je ležal na tleh, zdaj ga nosimo na hrbtu. Iz blaga za konjske odeje so nastale spodnjice, saj se celo kraljica rada kaže v kitaljski svili in v kalikoju. Vendar to še ni vse.

Te tkanine so prodrle v naše hiše, naše sobe in spalnice. Zavese, blazine, stoli in celo postelje same niso bile nič drugega kot kaliko ali indijsko blago. Na kratko: vse kar je bilo doslej izdelano iz volne ali svile, pa naj si bo to ženska obleka ali blago za ureditev našega do-

ma, vse mam preskrbi indijska trgovina«.

Te resnične, čeprav nekoliko zbadljive misli so bile objavljene v Weekley Review leta 1708. V Angliji je obsedenost za katunom dobila tak obseg, da je kralj William III. leta 1700 z zakonom prepovedal uvoz indijskega tiskanega blaga, da bi zaščitil domače tkalce volne in lanu. Kljub visokim kaznim so od takrat naprej cice, muslin in katun v deželo tihotapili.

Tudi v Franciji so bile razmere podobne. »Toiles-peintes« — potiskane tkanine, ki jih je uvažala indijska družba, katere večino akcij je imela markiza Pompadour, so bile prav tako priljubljene kot v Angliji. Kmalu je povpraševanje po barvanih bombažnih tkaninah postalo tolikšno, da Indijska družba ni več mogla uvoziti dovolj vzhodnoindijskih tkanin. Spretni obrtniki so se domislili, da bi belo indijsko bombažno tkanino barvali in tiskali sami. Poznavanje tiskarske tehnike je verjetno prišlo iz Holandske, kjer je leta 1678 trgovec Gouw v Amsterdamu imel prvo dokazljivo tiskarno katuna. Ni težko uganiti, da so spodbude in načini dela prišli iz vzhodne Indije, kjer je imela Holandska dosti kolonij. Indijsko blago, narejeno v Franciji, so na trgu razgrabili. Tudi Francija je skušala zaščititi domačo klasično tekstilno obrt. Med 1681 in 1781 so izdali okrog 30 odlokov, da bi preprečili uvoz indijskega blaga in prodajo tiskanega katuna v Franciji, saj bi tako zavrli noro modo in zaščitili domače tkalce volne in svile. Zastonj. Ogroženi proizvajalci »toiles-peintes« so se izseljevali med drugim tudi v Anglijo, tihotapci, ki so jim grozile hude kazni na galejah ali celo smrtna kazen, pa so vozili njihovo blago nazaj v Francijo, da se Francozinjam ne bi bilo treba odreči priljubljenemu pisnemu blagu. Ker je bila država proti temu ilegalnemu uvozu brez moči, je kratko malo začela konfiscirati prepovedano blago. Pri tem ni prizanašala niti dvornim krogom. Najbolj drastični ukrepi protibombažne gonje so bile tiste racije v Parizu, pri katerih so carinski uslužbenci na cesti zahtevali od žensk, da so takoj slekle bombažne obleke, ki so jih nato sežgali. V enem samem dnevu so baje sežgali 800 bombažnih ženskih oblek.

Končno je plusknjil val katuna tudi v Prusijo, kjer so čudo obrtnikov Vzhodne Indije prav tako sprejeli z velikim navdušenjem. To seveda ni bilo pogodu pruskemu kralju Frideriku Wilhelmu I., ki je, da bi omejil vsesplošno navdušenje, leta 1721 izdal naslednje:

»Ukaz, da po preteku osmih mesecev, računano od danes, v pokrajinah Churmark, Magdeburg, Halberstadt in Pomerania nihče več ne sme nositi tiskanega cica ali kalikoja. Mi, Friderik Wilhelm, po božji volji kralj Pruske, mejni grof Brandenburga, komornik in volilni knez Svete rimske države itd., razglasimo to, ker smo zvedeli, da se že nekaj časa uvažajo v našo deželo velike količine različnih pobarvanih in potiskanih finih in grobih cicov in katunov, ki jih nosi ali uporablja skoraj vsakdo, kar pa je v nasprotju z našim milostnim namenom, podpirati in pospeševati izdelavo volnenih in svilenih izdelkov v naši deželi.

Zato hočemo in ukazujemo milostno, vedar z vso resnostjo, da po osmih mesecih nihče, najsibo moški ali ženska, najsibo visokega ali nizkega stanu, ne v mestih ne v vaseh ne sme nositi tiska-

nega ali barvanega kalikoja, najsibo tako ali drugačno ime, najsibo tiskan doma ali v tujini. Kazen za nošenje v tem času je globa v višini 100 tolarjev ali nošenje železnega ovratnika 3 dni. Vse obleke iz katuna, spalne srjace, kapice, predpasnike in karkoli drugega mora biti v teh osmih mesecih ponošeno in potem raztrgano. To velja za vse ozemlje Churmarka na obeh straneh Odre in Elbe, za vojvodino Magdeburg in Pomerania kot tudi za kneževino Halberstadt. S tem se bodo podaniki naših provinc izognili škodi, trgovci, kramarji in Zidje pa, ki so trgovali s takim blagom, naj se ga iznebe ali naj ga skušajo prodati v tujini, od zdaj naprej pa ne smejo uvažati niti barvanega ali tiskanega kalikoja niti ga barvati ali tiskati v naši deželi. Naši dvorni in komisariatni uradniki, višji uradniki, davčni in carinski uradniki, deželna in konjeniška policija so dobili posebne ukaze, da strogo pazijo na prestopnike v mestih in vaseh in da jih kaznujejo po zakonu ali jih predajo pristojnim mestom.

Kadrovske spremembe

PRISLI V MESECU SEPTEMBRU 1972

1. 9. 72	Čelesnik Božidar	Zg. Hotič 23 pripravnik
1. 9. 72	Kirm Jožef	Šmartno 72 zun. transport
1. 9. 72	Koderman Vojko	Praprošče n. h. pripravnik
1. 9. 72	Korošec Elizabeta	C. Zasav. bat. 5 pripravnik
1. 9. 72	Markelj Ivan	Marokova pot 13 pripravnik
1. 9. 72	Sevljak Stanislav	Marokova pot 1 pripravnik
4. 9. 72	Poznajšek Martina	Tirna 13, Sava sukalnica
4. 9. 72	Lovše Marija	Tirna 12, Sava R. P.
4. 9. 72	Lovše Milena	Tirna 14, Sava R. P.
4. 9. 72	Bjgojevič Ljeposava	Trg na Stavbah 3 PII/1
7. 9. 72	Baš Franc	C. Dušana Kvedra 10 mik./4
15. 9. 72	Pirc Stanislava	Kresniški vrh 33 PP/1
18. 9. 72	Knez Anica	C. Zas. bat. 44 R. P.
27. 9. 72	Šušteršič Franciška	Graška Dobrava II č. k.

ODSLI V MESECU SEPTEMBRU 1972

1. 9. 72	Slak Marija	Zagorje, Ul. talcev 28 neopr. izostanki
7. 9. 72	Mešič Julij	Litija, Rozmanov trg 3 upokožitev
22. 9. 72	Lovše Marija	Tirnal 12, Sava v poskusnem roku
22. 9. 72	Videmšek Miro	Litija, Graška Dobrava II pog. za določen čas
30. 9. 72	Tomažič Ivanka	Trg na Stavbah 11, Litija upokožitev
30. 9. 72	Kolman Niko	C. Zasav. bat. 5, Litija pog. za določen čas
30. 9. 72	Vidic Danica	Podgornica 4, Šmartno odpoved delavca
30. 9. 72	Pintar Ana	Ljubljana odpoved delavca
30. 9. 72	Jereb Amalija	Kresnice, Golše odpoved delavca

Nagradna križanka

Komuniciranje

(Sončni mrk)

1.

Direktor tehničnemu direktorju:

Jutri ob 9. uri zjutraj, bo sončni mrk, česar prav gotovo ne vidimo vsak dan. Zato poskrbite, da se bo vse osebe v civilnih oblekah zbralo na tovarniškem dvorišču. Med opazovanjem tega redkega dogodka bom jaz osebno dajal vsa potrebna pojasnila. Če bo deževalo ne bomo kaj prida videli. V tem primeru naj gre osebe v obednico.

2.

Tehnični direktor obratovodij:

Po nalogu direktorja bo jutri ob devetih zjutraj sončni mrk. Če bo deževalo, ga v civilnih oblekah ne bomo dobro videli na tovarniškem dvorišču. V tem primeru bomo sončni mrk izvedli v jedilnici. Torej nekaj, česar ne vidimo vsak dan.

3.

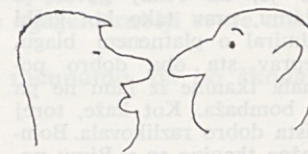
Obratovodja poslovodji:

Po nalogu direktorja bo jutri ob devetih zjutraj v civilnih oblekah izreden sončni mrk v obednici. Direktor bo odredil, če naj dežuje ali ne. Torej nekaj, česar ne vidimo vsak dan.

4

Poslovodja predelavcu:

Če bo jutri v obednici de-
ževalo — torej nekaj, česar
ne vidimo vsak dan — bo ob
devetih naš direktor v civilni
obleki mrknul.

5

Preddelavec delavcem:

Jutri ob devetih naj bi naš direktor mrknil. Škoda, da kaj takega ne vidimo vsak dan.

[illegible]

Rešitve oddajte do 6. novembra v skrinjico ob vhodu v glavno proizvodno zgradbo.

Žreb je med reševalce zadnje nagradne križanke razdelil nagrade takole:

- 1. nagrada 50 din
- 2. nagrada 30 din
- 3. nagrada 20 din

50 din je dobila Zlata Mešič iz predilnice,
30 din Silva Vidic iz sukalnice,
20 din pa Tatjana Jug iz splošnega sektorja.